

بررسی ظرفیت‌های شبکه اجتماعی "شاد": (با تاکید بر ارتقاء عملکرد آموزشی - تربیتی دانش‌آموزان)

معصومه میرزائی

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی دانشگاه الزهرا، تهران، ایران.

چکیده

امروزه فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات، تأثیرات چشمگیر و قابل توجهی را در ابعاد مختلف زندگی بشر بر جای نهاده است. یکی از مهم‌ترین اثرات قابل توجه آن، در حوزه آموزش و تربیت است. در عصر حاضر وجود شبکه‌های اجتماعی آنلاین (مجازی)، زمینه بهبود کیفیت فعالیت‌های یادگیری را به ویژه برای قشر نوجوان به همراه داشته است. در این میان شبکه اجتماعی دانش‌آموزی شاد، با دارا بودن ظرفیت‌های متعدد تعاملات اجتماعی (وجود پیام‌رسان، کانال‌ها، گروه‌ها، شادبین، شادنما و...)، بستر مناسبی را فراهم نموده است تا فراگیران از دایره مکانی و زمانی خود، گامی فراتر برداشته و با دریافت محتوای متنوع (آموزش، اوقات فراغت، سرگرمی، مسائل تربیتی و مشاوره و...) تجارب گوناگونی را دریافت کنند. پژوهش حاضر با روش تحلیلی- توصیفی و با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای انجام شده است. هدف اصلی آن، بررسی قابلیت‌های شبکه اجتماعی شاد و نقش آن در ارتقاء سطح یادگیری و تربیتی دانش‌آموزان است. در این راستا ابتدا به پاره‌ای از مهم‌ترین خصیصه‌های این فضا اشاره می‌شود و سپس عملکرد شناختی و تربیتی دانش‌آموزان مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

واژگان کلیدی: دانش‌آموزان، شبکه اجتماعی "شاد"، فرایند آموزش، فناوری‌های ارتباطی

مقدمه

در طی قرن گذشته سبک‌های تدریس سنتی در کلاس درس محدود شده است و به دنبال آن، ظهور فناوری‌های جدید و استفاده از آن‌ها، شیوه‌های یادگیری را تغییر داده است. در پی تغییرات سریع جهان، هر کشوری تمایل دارد تا سیستم تعلیم و تربیت خود را با استفاده از فناوری‌های مختلف امروزی بازسازی کند (Harun Cana, 2015). امروزه استفاده از شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی برای آموزش و یادگیری به عنوان بستری برای خلاقیت دانش‌آموزان معرفی می‌شود، زیرا می‌تواند ارسال همزمان اطلاعات را بدون اتلاف وقت انجام دهد و روند یادگیری را سریع‌تر کند و به دلیل این‌که قابلیت چندوجهی سازی آموزش با به کارگیری صدا، متن و فیلم را دارد، عملاً همان مزیت‌های آموزش حضوری را دارد، از این رو آموزش با استفاده از این بستر می‌تواند به عنوان یک برنامه بلندمدت وارد سیستم آموزش کشور شود (شفیعی و همکاران، ۱۴۰۰). بدین ترتیب با توجه به این‌که شبکه‌های اجتماعی از یک طرف این توانمندی را به دانش‌آموزان می‌دهد که با سرعت بالاتری به اشتراک‌گذاری اطلاعات عمومی و منابع درسی خود بپردازند و زمینه را برای انتقال تجربیات خود ایجاد کنند و از طرف دیگر با توجه به ویژگی‌های منحصر به فرد شبکه اجتماعی (مانند انعطاف‌پذیری در زمان و مکان)، صرفه‌جویی در هزینه‌ها، امکان ثبت نام تعداد بسیار زیاد فراگیر در هر پایه و کلاس، دسترسی به منابع اطلاعاتی از طریق اینترنت و قابلیت استفاده در شرایط بحرانی) گزینه مناسبی جهت جایگزینی و یا مکمل کلاس‌های حضوری در آموزش و پرورش می‌باشند (Selwyn, 2008). در حال حاضر اکثریت دانش‌آموزان با وب‌سایت‌های مختلف شبکه‌های اجتماعی درگیر هستند. با توجه به توسعه چشمگیر اینترنت و برنامه‌های کاربردی، این شبکه‌ها به سرعت تکامل یافته‌اند. لذا هنگامی که مربیان در شبکه‌های اجتماعی به تبادل دیدگاه‌ها با فراگیران بپردازند، می‌توانند شرایط را برای بهبود یادگیری تحصیلی مهیا نمایند (Cramp, & Lamond, 2016). محبوبیت و فراوانی استفاده دانش‌آموزان از رسانه‌های اجتماعی نشان می‌دهند که در صورت استفاده موثر، این شبکه‌ها ممکن است، مشارکت خارج از کلاس را تشویق کنند و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان را افزایش دهند. این امر یادگیرندگان دارای نیازهای ویژه و پیچیده را در نظر می‌گیرد. حمایت آموزشی، تلاش برای باز کردن کانال‌های ارتباطی بین مدیران و مربیان و دانش‌آموزان و بهبود برنامه‌های سلامت روان و همچنین کمک‌های روانی اجتماعی پیشگیرانه را به دانش‌آموزان ارائه می‌کند (Allen, 2017). چنان‌چه بپذیریم تعامل نقشی اساسی و مهم در فرایند تدریس و یادگیری دارد، آموزش مجازی با بهره‌گیری از فناوری‌های نوظهور، تعاملات گسترده‌ای برای دسترسی به اطلاعات وسیع و نیز برقراری ارتباط فراهم می‌سازد. فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، آموزش مدرن را به یادگیری در دسترس‌تری تبدیل می‌کنند. یکی از جنبه‌های کشف نشده آموزش باز، تعامل مداوم ارتباطی درون گروه دانش‌آموزی با استفاده از رسانه‌های اجتماعی است. فضای آموزش امروزه بیشتر باز شده و به لطف فناوری‌های ارتباطی شخص را دائماً همراهی می‌کند. از آنجا که این شکل از آموزش نه تنها متضمن بسیاری از شیوه‌های متنوع آموزشی است که برخی از آن‌ها توسط نویسندگان تأکید شده‌اند، همچنین تعیین‌کننده انتقال آموزش به یک آموزش جدید است (Daria & et al, 2020).

در ایران با همه‌گیری پاندمی کرونا و محدودیت‌های ناشی از آن، شبکه اجتماعی مجازی جدیدی برای آموزش معرفی شد که خیل عظیمی از دانش‌آموزان کشور از آن استفاده می‌کنند، این شبکه به عنوان مهم‌ترین بستر آموزش مجازی معرفی شده است که در آن افراد به تعامل با یکدیگر می‌پردازند (گودرزی و نیازی، ۱۴۰۲). آن‌ها علاوه بر ارتباط مستقیم می‌توانند از طریق مدیران انتخاب شده کلاس، پیام خود را به مدیر مدرسه، معاونین و سایر دبیران برسانند. گسترش همکاری میان اعضا سبب تقویت مهارت‌های کلامی آنان، حس ایثار و درک متقابل شده است. از دیگر ویژگی‌های شاد می‌توان به این امر اشاره کرد که در بستر کلاس‌های حضوری امکان استفاده از محتوای آموزشی تنها توسط همان معلم صورت می‌گرفت، اما بستر مجازی شاد این امکان را فراهم کرده است که برخی از اعضای گروه به علت ارتباط و پیوند با سایر گروه‌ها از محتوای آموزشی سایر دبیران دیگر استفاده نمایند و با اجازه معلم آن را برای سایرین در کلاس انتقال دهند. همچنین هم‌زمان در فضای آموزشی، جریان تربیت و کسب مهارت‌ها و سبک زندگی سالم در آن‌ها شکل می‌گیرد. افراد می‌توانند در کانال‌های جشنواره فیلم کوتاه، کانال‌های قرآن و یا گروه‌های پرورشی مشارکت کنند. لذا پیوستگی و زنجیره اطلاعات در بستر گسترده‌تری برقرار می‌شود و ارتباط اعضا تنها به همان مدرسه ختم نمی‌شود. در این زمینه آثار متعددی انجام شده است. نتایج پژوهش حاضر را می‌توان با یافته‌های شفیی و

همکاران (۱۴۰۰) در خصوص تاثیر تعاملات در شاد بر میزان یادگیری و عبداله زاده (۱۳۹۹)، در حیطه افزایش عملکرد تحصیلی یادگیرندگان در فضای شبکه‌های اجتماعی، و تحقیق در تاج و همکاران (۱۳۹۶) در رابطه با تاثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر بهبود کیفیت تجارب یادگیری هم‌سو در نظر گرفت. علاوه بر آن با نتایج تحقیق پژوهشگرانی از جمله؛ (Thomson, 2007) در زمینه ارتقاء مشارکت دانش‌آموزان و (Kumar & Nanda, 2019) در زمینه تقویت و بهبود به کارگیری آموزش آنلاین به واسطه نقش شبکه‌های اجتماعی هم راستا است. لذا در این پژوهش سعی شده است که ضمن در نظر گرفتن قابلیت‌های شبکه اجتماعی شاد، اثربخشی آن را بر میزان عملکرد تحصیلی و تربیتی فراگیران مورد مطالعه قرار دهد.

روش تحقیق

در پژوهش حاضر سعی شده است با تاکید بر منابع موجود، به بررسی و تحلیل، تاثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر عملکرد یادگیری و تربیتی دانش‌آموزان پرداخته و نقش حائز اهمیت شبکه‌های اجتماعی (با تاکید بر شبکه شاد) بر بهبود روند آموزش فراگیران تشریح شود. بنابراین ابتدا به برخی از دامنه قابلیت‌ها و ظرفیت‌های شبکه‌های اجتماعی آنلاین اشاره می‌شود و سپس به چگونگی عملکرد این فضا بر ارتقاء ابعاد عملکرد تحصیلی و پرورشی آنان می‌پردازد.

یافته‌ها

در آموزش مجازی یکی از هدف‌های عالی نظام تعلیم و تربیت، افزایش کیفیت یادگیری دانش‌آموزان و رشد علمی و فرهنگی آنان می‌باشد. استفاده از آموزش الکترونیکی و فناوری‌های نوین آموزشی در مدارس و بهره‌گیری از آن‌ها در مراکز آموزشی، هرچند که نمی‌تواند تنها ابزار مقابله با تهدیدها و رهایی از امواج خروشان تغییرات پرشتاب جامعه بشری باشد، اما به محیط‌های آموزشی نوید می‌دهد که با استفاده مستمر از این فناوری حداقل در امر آموزش گامی موثر بردارند (مولائی قولنجی، ۱۳۹۹). در ایران بعد از شروع ویروس کرونا، امکان برگزاری کلاس‌های درس در مدرسه وجود نداشت و به همین دلیل نیاز بود تا بستری در فضای مجازی برای برقراری ارتباط میان دانش‌آموزان و معلمان ایجاد شود تا هم از خطر ابتلا به این بیماری در امان باشند و هم کلاس‌های درس بتوانند مباحث درسی را به سر حد قابل قبولی برسانند و هرچه سریع‌تر فراگیران بتوانند به شرایط عادی بازگردند. البته در این میان بسیاری از مدارس به کمک معلمان و دانش‌آموزان راهکارهایی خلاقانه برای رفع این مشکل پیدا کرده‌اند، اما در نهایت پلتفرمی رسمی با امکانات کامل برای استفاده حداکثری فراهم شد. در همین راستا سازمان آموزش و پرورش به کمک متخصصان حوزه فناوری اطلاعات نرم‌افزار شاد آموزش و پرورش را ایجاد کرد تا امکان برقراری ارتباط میان دانش‌آموزان و معلمان فراهم کند تا در محیطی مناسب و با حفظ حریم شخصی و امکاناتی مطلوب بتوانند در محیطی آموزشی در فضای مجازی اما نزدیک به محیط واقعی درسی قرار گیرند. ساختار برنامه شاد همانند ساختار مدارس واقعی است یعنی دانش‌آموزان وارد کلاس مجازی می‌شوند و معلم در همان زمان مطابق با برنامه کلاسی حضور دارد و فرآیند یاددهی-یادگیری را دنبال می‌کند. تدریس مواد درسی توسط معلم، محتوای اصلی آموزش مجازی در برنامه شاد را تشکیل می‌دهد، اما معلم مجاز است از محتوایی که از قبل در برنامه شاد بارگذاری شده نیز بهره بگیرد. از ویژگی‌های عمومی پیام‌رسان شاد ایجاد ارتباط بین شبکه‌ای از افراد است؛ در سرویس پیام‌رسان شاد مدیر یا معلم می‌تواند رسانه‌ای اشتراکی ایجاد کند که با افزودن دانش‌آموز، مدیر و معلم ۱/۵ گیگابایت محتوا ارسال کنند؛ انتخاب نام و ایجاد لینک دعوت به صورت اشتراکی در گروه تا حجم منحصر به فرد برای گروه، اشتراک‌گذاری و ارسال انواع محتوای صوتی، تصویری و متنی، امکان پخش زنده یک طرفه در گروه، دریافت نظر کاربران، برگزاری نظرسنجی به خاموش و روشن کردن اعلان‌ها برای دنبال‌کننده‌ها، امکان تغییر مالک گروه، واگذاری و تعریف ادمین‌های دیگر با دسترسی‌های متعدد، دیدن لیست اعضا و مدیران، ارسال پیام و افزودن عضو، تعیین لیست سیاه، حذف گروه و عدم دسترسی تمامی اعضا به محتواها؛ از دیگر ویژگی‌های شبکه دانش‌آموزی شاد است (شفیعی و همکاران، ۱۴۰۰).

در واقع شبکه آموزشی دانش‌آموز با سر وازه شاد (نرم‌افزاری ارتباطی و آموزشی) به دلیل عدم امکان حضور دانش‌آموزان در مدارس ایران توسط تیم برنامه‌نویسان همراه اول راه‌اندازی شد. صاحب امتیاز این نرم‌افزار وزارت آموزش و پرورش ایران است و دانش‌آموزان، معلمان و مدیران افرادی هستند که از این برنامه استفاده می‌کنند. افراد از شبکه‌های اجتماعی به عنوان کمک به تحصیلات خود در کارهای انفرادی و گروهی استفاده می‌کنند. کارکرد این شبکه‌ها تنها به اطلاع‌رسانی محدود نمی‌شود و می-

توان آموزش مبتنی بر شبکه را در این سایتها طرح ریزی کرد. بعضی از مدارس از این سایتها در فعالیتهای کلاسی استفاده می کنند و معلمان با ایجاد گروه های کلاسی در این سایتها دانش آموزان را تشویق می کنند تا اطلاعات خود را درباره موضوعات درسی با دیگر همکلاسان به اشتراک بگذارند. معلمان همچنین به یادگیرندگان این فرصت را می دهند که در محیطی خارج از مدرسه به تعامل با یکدیگر بپردازند. این سایتها به دانش آموزان این امکان را می دهند که اوقات فراغت خود را با آموزش رسمی پیوند بزنند، البته در محیطی که برایشان جذابیت زیادی دارد (زارعی زوارکی، ۱۳۹۲). بر طبق آخرین آمار شبکه اجتماعی شاد، بیش از ۱۸ میلیون دانش آموز در آن عضو شده است. این نرم افزار به مانند شبکه های اجتماعی مجازی دیگری چون تلگرام، واتس اپ و ... تمامی ویژگی های یک پیام رسان اعم از ارسال متن، تصویر، صوت، ویدئو و فایل و موارد دیگر را دارد و براساس نقش کاربر (مدیر، معلم و دانش آموز) به آنها امکان ارسال می دهد. از دیگر قابلیت های شبکه اجتماعی مجازی شاد ایجاد کانال، گروه، امکان حضور و غیاب، ارتباط زنده، پخش زنده کلاس، تماس صوتی، رسیدگی به آزمون دانش آموزان، ایجاد پروفایل شخصی و ... است. شبکه اجتماعی مجازی چون شاد، مانند فضاهایی هستند که افراد در آنجا با افراد دیگر آشنا می شوند و دوستان جدیدی پیدا می کنند، دوستان قدیمی خود را در جریان دگرگونی های زندگیشان قرار می دهند. فضاهایی که در این شبکه خلق می شوند، برای گفت و گو و تبادل اطلاعات بسیار کارآمد هستند و حتی این قابلیت را دارند که در آن از ایده های جدید و بحث پیرامون مسائل جامعه را مطرح کرد (گودرزی و نیازی، ۱۴۰۲). برخی از مهم ترین فرصت های شاد برای بهبود مهارت های ارتباطی و یادگیری دانش آموزان بدین صورت است که فرصت ارتباط با دانش آموزان را از محیط مدرسه به محیط خانواده منتقل می کند.

- تعاملات خانواده و مدرسه را به شکل غیر حضوری بیشتر می کند.
- سرعت انتقال اطلاعات را افزایش می دهد.
- تجارب معلمان به اشتراک گذاشته می شود.
- مانع از قطع جریان ارتباط در شرایط اضطراری می شود.
- فضایی امن و قابل اعتماد را برای یک ارتباط موثر بین دانش آموز و کادر مدرسه فراهم می کند.
- دانش آموزان با برقراری ارتباط با همسالان در گروه های شاد، توانمندی ها، خلاقیت و مهارت های ارتباط موثر در آنها رشد می کند.
- مسئولیت پذیری برای کسب دانش و مطالعه در طول سال تحصیلی را در معلمان افزایش می دهد (محمدیاری یاقوزآغاچ و شهیدی، ۱۳۹۹).

براساس نظریات سازنده گرایان، توانمندی های دانش آموزان و رشد آنها و تأثیرگذاری محتوای آموزشی بر مدل رشد ذهنی آنان، ساخت مفاهیم و خلق معنا در ذهن یادگیرنده به دست خود و به شیوه مشارکتی نسبت به تعیین هدف های آموزشی از پیش تعیین شده توسط معلم و به کارگیری نظام تشویق و تنبیه در اولویت است. این رویکرد در سطوح آموزش عالی با تلفیق فناوری و آموزش چهره به چهره به دو صورت هم زمان و غیرهم زمان به کار گرفته می شود. در رویکرد سازنده گرایی، به روش آموزش مجازی هم زمان بیشتر توجه می شود و در این روش، دانشجویان می توانند مطالب آموزشی را از طریق راه های جانبی، جبران کنند. مانند استفاده از پادکست های شنیداری که به صورت هم زمان، مکمل و خلاق تولید می شوند و یا این که در تالار گفت و گو با سایرین گفت و گو کنند و به آن دسترسی یابند (Kristensen, 2016). معلم برای کسب نگرش صحیح با شرایط آموزشی و فراگیران، باید یادگیری از دور را از نقطه نظر فراگیران دریابد. لذا علاوه بر تخصص در یک حیطه علمی، داشتن مهارت های ارتباطی از اهمیت برخوردار است. بنابراین با ظهور و گسترش شبکه های اجتماعی، استفاده از این شبکه ها جزء جدایی ناپذیر زندگی روزمره بسیاری از دانش آموزان شده و بر روی بسیاری از جوانب زندگی و به ویژه میزان مطالعه و عملکرد تحصیلی آنها تاثیر مستقیمی داشته است (Kirschner & Karpinski, 2010).

بحث و نتیجه‌گیری

شبکه‌های اجتماعی جزء مهمی از ارتباطات در زندگی مدرن هستند. تحلیل آن‌ها هم برای درک وضعیت فعلی و هم برای بهبود برخی از جنبه‌های زندگی ضروری است. شبکه‌های اجتماعی، الگوهای تعامل افراد یا بازیگران و جریان اطلاعات در یک شبکه را شناسایی می‌کنند و می‌توانند کانال‌های ارتباطی پیچیده را در یک شبکه نمایش داده و پیوندهای رابطه‌ای را با در نظر گرفتن فرصت‌ها و محدودیت‌ها برای شناسایی دقیق بازیگران در نظر گیرد، حتی در این میان مرزهایی را که به عنوان دروازه‌بان برای اطلاعات یا دسترسی به دیگران عمل می‌کنند، مورد شناسایی و تحلیل قرار می‌دهند. در نتیجه عمدتاً بر ساختار روابط متمرکز است. لذا با بررسی روابط رسمی و غیر رسمی از طریق تجزیه و تحلیل می‌توان به اطلاعات زیر دست یافت، از جمله این‌که چه چیزی باعث افزایش یا کاهش جریان اطلاعات و اطلاعات بین طرفین می‌شود، چه کسی می‌داند و چه کسی اطلاعات و دانش را به اشتراک می‌گذارد. می‌توان گفت، شبکه‌های اجتماعی علاوه بر سر و کار داشتن با اشخاص (افراد، سازمان‌ها و ایالات) به عنوان واحدهای گسسته تحلیل، بر روی چگونگی ساختار رشته‌ها که اشخاص و روابط میان آن‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد، تمرکز می‌کنند. به طور جزئی شبکه‌های قوی، برای اعضایشان نسبت به شبکه‌هایی که تعداد زیادی اتصالات ضعیف برای افراد خارج از شبکه اصلی دارند، کمتر مفید واقع می‌شوند. بیشتر شبکه‌های باز با اتصالات اجتماعی و رشته‌های ضعیف، شانس بیشتری برای دسترسی به ایده‌ها و دستاوردهای جدید نسبت به شبکه‌های بسته با رشته‌های طویل فراهم می‌آورند (محمودی و همکاران، ۱۴۰۰: ۶۶). در این میان؛ شبکه‌های اجتماعی مجازی یا شبکه‌های اجتماعی اینترنتی، وبسایت یا مجموعه‌ای از وب-سایت‌ها می‌باشند که به کاربران امکان می‌دهد علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خود را با یکدیگر به اشتراک بگذارند؛ به عبارت دیگر، شبکه‌های مجازی، سایت‌هایی هستند که با استفاده از یک موتور جست‌وجوگر و افزودن امکاناتی مانند چت، پیام‌رسان الکترونیک، انتقال تصویر و صدا و غیره، امکان ارتباط بیشتر کاربران را در قالب شبکه‌ای از روابط فردی و گروهی فراهم می‌آورد. در واقع بستری است برای ایجاد روابط مشخص مانند دوستی، بین گروه‌هایی که به افراد متصل هستند و در نتیجه ارتباطات اجتماعی از آن فرد به شبکه و از شبکه به کل افراد سرایت می‌کند. بر این اساس، بلوک‌های اصلی شبکه «ارتباط» است و دیدگاه شبکه با مطالعه روابط اجتماعی موجود بین مجموعه‌ای از افراد، به تحلیل ساخت اجتماعی می‌پردازد و ضمن این‌که به کل ساخت توجه می‌کند، الگوی روابط موجود در داخل ساخت را نیز مورد بررسی قرار می‌دهد. می‌توان گفت، پایگاه یا مجموعه پایگاه‌هایی هستند که امکانی فراهم می‌آورند تا کاربران بتوانند علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خودشان را با دیگران به اشتراک بگذارند و دیگران هم این افکار و فعالیت‌ها را با آن‌ها سهیم شوند و نیز مجموعه‌ای از سرویس‌های مبتنی بر وب است که این امکان را برای اشخاص فراهم می‌آورد که توصیفات عمومی یا خصوصی برای خود ایجاد کنند، یا با دیگر اعضای شبکه ارتباط برقرار کنند، منابع خود را با آن‌ها به اشتراک بگذارند و از میان توصیفات عمومی دیگر افراد، برای یافتن اتصالات جدید جست‌وجو کنند (Boyd & Ellison, 2007).

دنای کنونی ما عصر تاخت و تاز وسایل ارتباط جمعی از جمله رادیو، تلویزیون، ماهواره، تلفن همراه و اینترنت است. جوان امروز دیگر محدودیت‌های گذشته را ندارد و هر لحظه می‌تواند با هر نقطه‌ای از جهان که بخواهد ارتباط برقرار کند. ورود به دنیای مجازی و یا به عبارت دیگر، زندگی در محیط‌های مجازی امری بدیهی به شمار می‌رود. شاخص‌های مهم رسانه‌های پست مدرن این است که به راحتی در اختیار افراد با سبک‌ها و هنجارهای مختلف اجتماعی قرار گرفته و این امر به مرور میزان کنترل خانواده‌ها و مدارس بر آموخته‌های نسل جدید و نیز کیفیت و جهت‌گیری‌های آموزشی و تربیتی خانواده‌ها، مدارس و جامعه را متأثر ساخته و جهانی با ویژگی‌هایی که ارتباطات رایانه‌ای آن را ایجاد کرده، پدید آمده است (سلیمان‌پور، ۱۳۹۲). در محیط‌های پویای آموزش مجازی، توزیع و کنترل اطلاعات به صورت پیشرفته به عنوان جایگزینی برای سیستم‌های کهنه و منسوخ استفاده می‌شود. بسیاری از محققان معتقدند که آموزش مجازی بر ویژگی‌های شخصیتی افراد تأثیر گذارند و موجب تشویق آنان به پیشرفت می‌شوند. فرصتی که افراد و مخصوصاً دانش‌آموزان از این طریق به دست می‌آورند، آن‌ها را قادر به تشخیص و مدیریت نیازها می‌کند. فضای امکانات آموزش مجازی و آزادی انتخاب در دسترسی به منابع، محتوا، گفت‌وگو و مشارکت با افراد دیگر، افزایش مهارت یادگیری خودکنترلی و خودتنظیمی و نیز سازگاری و تعمق در فضا می‌شود (Edmunds & Hartnett, 2014).

شبکه دانش آموزی شاد، با دامنه گسترده‌ای از امکانات، این پتانسیل را داراست که فراگیران بتوانند در ابعاد مختلف؛ (آموزشی، پژوهشی، پرورشی و...) رشد یابند. وجود امکانات مثبت (کانال‌های متعدد؛ آموزشی، پرورشی، فرهنگی، سلامت بدنی، قرآن و عترت، جشنواره‌ها و مسابقات و...) پیام‌رسان شاد یک پیام‌رسان اعم از (ارسال متن، تصویر، صوت، ویدیو، فایل ارسال موقعیت جغرافیایی، ساخت نظرسنجی، ذخیره و حذف پیام‌ها و ویرایش و...)، شادینو، گروه‌های مختلف شاد، شادنا و... سلاقی مختلفی را پوشش می‌دهد. در این راستا یادگیرندگان با تعامل گسترده با دبیران، مشاوران و مربیان در مناطق مختلف کشور (با فرا رفتن از دایره مکانی خود) از سطح گسترده‌ای از دانش بهره‌مند می‌شوند و همزمان می‌توانند در قسمت‌های مختلف این شبکه از جمله امور مربوط به سرگرمی، اوقات فراغت، جشنواره‌ها و... استفاده نمایند. با توجه به مطالب فوق پیشنهاد می‌شود که طراحان و توسعه‌دهندگان این شبکه اجتماعی آموزشی، امکانات متعددی را به آن اضافه نموده و قابلیت‌های آن را ارتقاء دهند. به عبارتی علاوه بر ارتقاء جنبه‌های آموزشی و شناختی در این فضا، امکان آشنایی و یادگیری مهارت‌های مختلف اجتماعی، هنرها و مشاغل نوین متنوع و... برای دانش‌آموزان فراهم گردد. در این راستا می‌توان با برگزاری نشست‌ها و کارگاه‌های مختلف به منظور آگاهی بیشتر دبیران در مقاطع گوناگون، آن‌ها را به استفاده از فضاهای مجازی (شبکه شاد) جهت تکمیل یادگیری دانش‌آموزان سوق داد. علاوه بر این؛ انجام پژوهش‌های کیفی مختلف می‌تواند جهت درک عمیق تر از فرصت‌ها و چالش‌های شبکه شاد، به منظور ارتقاء سطح این برنامه پرمخاطب و کاربردی اثرگذار باشد.

منابع

- درتاج، فریبا، رجبیان ده زیره، مریم و اسدی‌نژاد، رضا. ۱۳۹۵. بررسی رابطه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و کیفیت تجارب یادگیری در دانش‌آموزان، پژوهش در نظام آموزشی، دوره دهم، شماره بیست و سوم، صفحات ۲۲۹-۲۱۹
- زارعی زوارکی، اسماعیل؛ مومنی‌راد، اکبر؛ قاسم تبار، سید عبدالله. ۱۳۹۲. مبانی نظری و علمی کاربرد اینترنت در فرآیند تدریس و یادگیری. تهران: آوای نور.
- سلیمانی‌پور، روح الله. ۱۳۹۲. شبکه‌های اجتماعی، فرصت‌ها و تهدیدها، اطلاع رسانی و کتابداری ره‌آورد نور، شماره سی و یکم، صفحات ۱۹-۱۴.
- شفیعی، صابر؛ اکبری بوننگ، محمد؛ پورشافعی، هادی و رستمی نژاد، محمدعلی. ۱۴۰۰. تعاملات معلم و دانش‌آموزان در شبکه اجتماعی دانش‌آموزان (شاد): رویکرد کیفی، تدریس پژوهی، دوره نهم، شماره چهارم، صفحات ۱۱۶-۹۲
- گودرزی، فرشاد؛ نیازی، محسن. ۱۴۰۲. شبکه اجتماعی شاد و سرمایه اجتماعی دانش‌آموزان شهرستان بروجرد، پژوهش در آموزش مطالعات اجتماعی، دوره پنجم، شماره دوم، صفحات ۴۶-۱۷.
- عبدالله‌زاده، بهناز. ۱۳۹۹. تبیین نقش بهره‌گیری از شبکه شاد در توسعه یادگیری دانش‌آموزان و بهبود عملکرد تحصیلی آن‌ها، مطالعات روان‌شناختی و علوم تربیتی، شماره چهاردهم، صفحات ۱۲۱-۱۰۹
- محمودی، علیرضا؛ محمودی، مجتبی و ترکاشوند، پروین. ۱۴۰۰. شبکه‌های اجتماعی: ابعاد و مفاهیم، تهران، ساکو.
- مولائی‌قولنجی، یعقوب. ۱۳۹۹. بررسی چالش‌های آموزش مجازی و کرونا، مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، شماره ۵۲، صفحات ۲۰۶-۱۹۱.
- محمدیاری یاقوزآغاچ، قاسم و شهیدی، سیدحمید. ۱۳۹۹. شبکه شاد، پیشرفت و یادگیری دانش‌آموزان، مطالعات روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره چهارم، شماره هجدهم، صفحات ۳۲-۱

- Allen, M. (2017). Cramer's V. *The SAGE encyclopedia of communication research methods*. SAGE Publications.
- Boyd, D.& Ellison, N. (2007). Social Network sites": Definition, History and Scholarship *Journal of computer Mediated Communication*, 13(1),210-230.

- Cramp, A., & Lamond, C. (2016). Engagement and kindness in digitally mediated learning with teachers. *Teaching in Higher Education*, 21(1), 1-12.
- Daria, B., Zafer, B., Dmitry, K., Nadezhda, A., Victoria, L., & Anna, R. (2020) Online Group Student Peer-Communication as an Element of Open Education. *Future Internet*, 12(9), 1-13.
- Edmunds, B., & Hartnett, M. (2014). Using a learning management system to personalise learning for primary school students. *Open, Flexible, and Distance Learning*, 18(1), 11-29.
- Harun Cana M. (2015). An Investigation of Teacher's Use of ELearning in Science Olympiad in Russian Schools, *Social and Behavioral Sciences* 191 (2015) 241 – 249.
- Kirschner, PA.; Karpinski, AC. (2010). Facebook and Academic Performance. *Computers in Human Behavior*, 26 (6), 1237-45.
- Kristensen, T. (2016). *A distributed intelligent e-learning system*. Multi Conference on Computer Science and Information Systems (134-144). Madeira, Portugal: IADIS.
- Kumar, V, Nanda, P (2019). Social Media in Higher Education: A Framework for Continuous Engagement. *International Journal of Information and Communication Technology*, 15(1), 14-33.
- Selwyn, N (2008). *Web 2.0 applications as alternative environments for informal learning- a critical review*, in OECD-KERIS expert meeting. Alternative learning environments in practice: using ICT to change impact and outcomes.
- Thomson, S. (2007). *ICT use and familiarity at school and home*. Australian council for educational research Ltd.

Examining the capacities of "Shad" social network: (With an emphasis on improving educational and training performance of students)

Masoumeh Mirzaei

**PhD candidate of Sociology, Social Sciences Department, Faculty of Social Sciences and Economics,
Alzahra University, Tehran, Iran.**

Abstract

Today, modern information and communication technologies have left significant and significant effects in different aspects of human life. One of its most significant effects is in the field of education. In this era, the existence of online (virtual) social networks has led to the improvement of the quality of learning activities, especially for teenagers. In the meantime, the Shad student social network has provided a suitable platform for the learners from place and time, take a step further and receive various experiences by receiving various contents (education, leisure time, entertainment, educational issues and counseling, etc.) . The current research was done with analytical-descriptive method and using library resources. Its main purpose is to investigate the capabilities of the Shad social network and its role in improving the level of learning and education of students. In this regard, first some of the most important features of this space are mentioned and then their cognitive and educational performance is studied.

Keywords: Students, "Shad" social network, education process, communication technologies